دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆز - ئىبارىلەر

هازىر يېڭى سۆزلەرنى چۈشەندۈرىمەن.

5- سۆزگە قاراڭلار.

چۈشەندۈر-

يېڭى سۆز

كۆنۈكمە

1- تۆۋەندە مۇۋاپىق شەخس ئالماشلىرىنى تىرناق ئىچىگە تولدۇرۇڭ ۋە تۈركچىگە تەرجىمە قىلىڭ.

( ) كىتابى	( ) تۇرمۇشىمىز
( ) ئۆيۈڭلار	( ) ياتىقىڭلار
( ) چىنىلىرى	( ) لۇغەتلىرى
( ) ئاكىلىرىمىز	( ) ئۆگىنىشىڭلار
( ) ئوغلۇڭلار	( ) گۈرجىكىمىز
( ) مەكتىپىمىز	( ) كونسپېكتىڭلار

ئايشىكىن (   ) ئوغلى.

ئۇ (   ) يېڭى مۇئەللىمىمىز.

بۇ (   ) سىنىپىڭلارمۇ؟

ئۇلار (   ) يۇرتتاشلىرىمىز.

-(   ) مەكتىپىڭلار قانداق؟

-(   ) دەپتەرلىرى سىنىپتا.

-(   ) قانچە بالىسى بار؟

-(   ) بىر بالىسى بار.

-(   ) ئۇيغۇرچە دۇنيا خەرىتەڭلار بارمۇ؟

-(   ) ئۇيغۇرچە دۇنيا خەرىتىمىز يوق، خەنزۇرچە دۇنيا خەرىتىمىز بار.

مەكتەپ + ـىمىز ← مەكتىپىمىز (مەكتىۋىمىز)
گۆرجەك + ـىمىز ← گۆرجىكىڭلار (گۆرجىكىڭلار)
كونسپىك + ـىڭلار ← كونسپىكىڭلار(كونسپىكىڭلار)
ياتاق + ـى ←ياتىقى (ياتىغى)
ئورۇندۇق + ـى ←ئورۇندۇقى (ئورۇندۇغى)

ئىزاھات ①: ئاز ساندىكى تاۋۇشلار يۇقىرقى قائىدە بويىچە كەلمەيدۇ. مەسىلەن:

ئىتتىپاق + ـىمىز ← ئىتتىپاقىمىز (ئىتتىپاغىمىز، دەپ تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ)

سىنىپ + ـىمىز ← سىنىپىمىز (سىنىۋىمىز، دەپ تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ)

ئىزاھات ②: يۇقىرقى قائىدە بويىچە، ب ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان سۆزلەر پ تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

كىتاب + ـىڭ ←كىتابىڭ (كىتاۋىڭ)

ئىنقىلاب + ـىمىز ← ئىنقىلابىمىز (ئىنقىلاۋىمىز)

گراماتىكا

1- ئىسمنىڭ تەۋەلىك قوشۇمچىلىرىنىڭ كۆپلۈك شەكلى تۆۋەندىكىچە:

		76
I.شەخس	- ىمىز/، - مىز	مەكتىپىمىز، پۇتۇمىز
II.شەخس	- ىۈڭلار /، - ۇڭلار /، - ىڭلار / ، -ڭلار	ئاناڭلار، كىتابىڭلار، پۇتۇڭلارئۆيۈڭلار
III.شەخس	-ى /، - سى	ئانىسى، كىتابى

2- ئىسمغا قوشۇلىدىغان قوشۇمچىلارنىڭ رەت تەرتىپى

ئىسىم كەينىگە ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن ئارتۇق قوشۇمچىلار قوشۇلۇشقا توغرا كەلگەندە، رەت تەرتىپى مۇنداق بولىدۇ: ئالدى بىلەن ئىسمنىڭ كۆپلۈك تۈرى، ئارقىدىن تەۋەلىك قوشۇمچىسى، ئەڭ ئاخىرىدا كېلىش قوشۇمچىلىرى قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

ئوقۇغۇچى + لار +ـىمىز ← ئوقۇغۇچىلىرىمىز
ئوقۇغۇچى + لار + دا ← ئوقوغۇچىلاردا
ئوقۇغۇچى + مىز + دا ←ئوقۇغۇچىمىزدا
ئوقۇغۇچى + لار + ىمىز +دا ← ئوقۇغۇچىلىرىمىزدا

يېڭى سۆز – ئىبارىلەر

Mutfak	ئاشخانا
Kız kardeş	سىڭىل
Toplantı	مەجلىس
Kürek	گۈرجەك
Kat	قەۋەت
Geniş	كەڭ
Konferans	لېكسىيە
Ders tahtası	دوسكا
Ayrıca	بۇنىڭدىن باشقا
Yine	يەنە
Masa	پارتا
Silgi	ئۆچۈرگۈچ
Tebeşir	بور
Tükenmez kalem	ماي قەلەم
Vesaire	قاتارلىق
Şey	نەرسە
Kız	قىز
Erkek	ئوغۇل
Hergün	ھەر كۈنى
Üstün, Yukarı	ئۈستۈن
Memur	كادىر
Abi – kardeş	ئاكا - ئۇكا
Abla – kardeş	ئاچا - سىڭىل
Öğrenim, eğitim	ئوقۇش
Daha	تېخى
Küçük	كىچىك

فونېتىكا

1-جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش ق، ك، پ قاتارلىقلارنىڭ جاراڭسىزلىشىشى

كۆپ بوغۇملۇق سۆزلەرنىڭ ئاخىرىدىكى « پ، ك، ق» تاۋۇشلىرى تەۋەلىك ۋە تەرتىپ سان قوشۇمچىلىرى ياكى باشقا سوزۇق تاۋۇش بىلەن باشلانغان تەركىبلەرگە ئۇلانغاندا، « ۋ، گ، غ» تاۋۇشلىرىغا نۆۋەتلەشمەي، يېزىلىشى بويىچە تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن